

УДК 342.98

В.М. Божко,

доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального та адміністративного права і процесу
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВІЛЬНЕ ВОЛОДІННЯ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ ЯК ЗАГАЛЬНА КВАЛІФІКАЦІЙНА ВИМОГА ДО ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Анотація. У даній статті здійснено аналіз чинного вітчизняного законодавства щодо реалізації такої кваліфікаційної вимоги до державних службовців як вільне володіння ними державною мовою. Автор приходить до висновку, що реалізація законодавства у цій сфері не сприяє правовій визначеності, адже законодавчо не встановлений рівень того володіння українською мовою, який мав би кваліфікуватися як вільний. Окрім того, право конкурсантів подавати копії документів про повну загальну середню чи вищу освіту з будь-якої спеціальності з відмінними оцінками із навчальної дисципліни «українська мова» як доказ вільного ними володіння державною мовою, незалежно від того, який строк минув з моменту здобуття такої освіти, також не сприяє правовій визначеності.

Ключові слова: державний службовець; державна служба; кваліфікаційні вимоги до державних службовців; державна мова; правова визначеність.

Постановка проблеми. Чинним Законом України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII [1] у порівнянні з попереднім однойменним Законом України від 16 грудня 1993 року № 3723-XII [2] було запроваджено цілу низку новел щодо вступу, проходження та припинення відносин державної служби. Одним із таких нововведень вітчизняного законодавця стала вимога щодо вільного володіння державним службовцем державною мовою.

Зокрема, відповідно до частини 1 статті 19 чинного Закону України «Про державну службу», право на державну службу мають громадяни України, які вільно володіють державною мовою. Згідно із пунктом 5 частини 1 статті 8

Закону, одним із основних обов'язків державного службовця є обов'язкове використання ним державної мови під час виконання своїх посадових обов'язків, не допускаючи при цьому дискримінації державної мови і протидіючи можливим спробам її дискримінації.

То ж на відміну від народних депутатів України, котрі можуть навіть не володіти державною мовою, адже щодо них таких кваліфікаційних вимог чинним законодавством не встановлено; на відміну від Президента України (частина 2 статті 103 Конституції України), членів Кабінету Міністрів України (частина 1 статті 7 Закону України «Про Кабінет Міністрів України»), суддів (частина 3 статті 127

Конституції України), суддів Конституційного Суду України (частина 4 статті 148 Конституції України), присяжних (пункт 7 частини 2 статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»), помічників суддів (частина 2 статті 157 цього ж Закону), прокурорів (частина 1 статті 27 Закону України «Про прокуратуру») та інших категорій публічних службовців, котрі мають просто володіти державною мовою, посадові особи місцевого самоврядування мають володіти державною мовою та регіональними мовами в обсягах, достатніх для виконання службових обов'язків, відповідно до вимог статті 11 Закону України «Про засади державної мовної політики»¹ (частина 2 статті 5 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»), натомість державні службовці мають володіти державною мовою вільно.

Таким чином, єдиною категорією публічних службовців, для якої законодавчо встановлено вимогу щодо вільного володіння державною мовою є держслужбовці. Але жоден чинний нормативно-правовий акт не визначає, який саме рівень володіння державною мовою має свідчити про вільне нею володіння. У Законі України «Про державну службу» лише вказано, що Кабінет Міністрів України у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом має затвердити Порядок атестації осіб, які претендують на вступ до державної служби, щодо вільного володіння державною мовою (пункт 4 частини 15 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про державну службу»). Тобто уряд

має лише врегулювати процедуру перевірки рівня володіння державною мовою.

Дивує те, що, по-перше, законодавець дав Кабінету Міністрів України для цього шість місяців, упродовж яких конкурсанти на посади державних службовців не зможуть засвідчити вільне володіння державною мовою, а тому, на державну службу зможуть потрапити особи, котрі нею вільно не володіють. Звільнити ж їх із державної служби через це не можливо, адже відсутня підстава для такого звільнення в чинному Законі України «Про державну службу». Не можна їх також звільнити через встановлення невідповідності займаній посаді, адже в чинному Законі така підстава може бути застосованою лише протягом строку випробування (пункт 2 частини 1 статті 87 Закону). Сам же випробувальний строк обов'язково встановлюється лише в тому випадку, коли особа призначається на посаду державної служби вперше (частина 2 статті 35 Закону). Щоправда, відповідно до пункту 10 «Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування», затверджених наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05 серпня 2016 року № 158, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 31 серпня 2016 року за № 1203/29333, державні службовці зобов'язані використовувати державну мову під час виконання своїх посадових обов'язків, не допускати дискримінації державної мови. То ж якщо державний службовець вільно не володіє дер-

¹ Цей Закон України у повному обсязі втратив чинність відповідно до рішення Конституційного Суду України від 28 лютого 2018 року № 2-р/2018 у справі за конституційним поданням 57 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про засади державної мовної політики» [3].

жавною мовою, він не зможе її виконувати, виконуючи свої службові обов'язки. А це вже можна кваліфікувати як дисциплінарний проступок, зазначений в пункті 2 частини 2 статті 65 Закону — порушення правил етичної поведінки державних службовців. Однак у такому разі, відповідно до частини 4 статті 66 Закону, суб'єкт призначення або керівник державної служби може лише попередити такого державного службовця про неповну службову відповідність.

По-друге, парламент сам не визначив, який рівень володіння державною мовою свідчить про вільне нею володіння і не уповноважив Кабінет Міністрів України це зробити. Адже категорія «вільно» є оцінною, відносною. Відповідно до «Словника української мови», вільно володіти — тобто володіти легко, без зусиль (фізичних або розумових) [4, с. 675].

Згідно із Загальноєвропейською рекомендацією з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (англ. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment), виокремлюються шість рівнів володіння мовою: А Елементарний користувач — А1 Інтродуктивний або «відкриття»; А2 Середній або «виживання»; В Незалежний користувач — В1 Рубіжний; В2 Просунутий; С Досвідчений користувач — С1 Автономний; С2 Компетентний [5]. То ж володіння мовою лише на рівні С2 (Mastery — Proficiency), на нашу думку, можна назвати вільним.

Мета статті — сприяння усуненню правової невизначеності щодо вільного володіння державною мовою як передумови вступу на державну службу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до пункту 5 частини 1 статті 25 Закону України «Про дер-

жавну службу», конкурсант, який бажає обійняти вакантну посаду державної служби в органі державної влади, для участі в конкурсі, засвідчуючи вільне володіння державною мовою, має подати конкурсній комісії, з-поміж інших документів, посвідчення атестації щодо вільного володіння державною мовою. Служба управління персоналом державного органу, в якому проводиться конкурс, проводить перевірку документів, поданих кандидатами, на відповідність встановленим законом вимогам та повідомляє кандидата про результати такої перевірки.

Порядок оформлення та видачі вказаного посвідчення атестації щодо вільного володіння державною мовою регламентується постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 року №301, якою затверджено «Порядок атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою» (далі — Порядок) [6].

Відповідно до пункту 2 вказаного Порядку, атестація — це оцінювання *рівня вільного володіння* державною мовою особами, які претендують на зайняття посади державної служби, відповідно до вимог щодо рівня мовної та комунікативної компетентностей.

Відповідно до вказаного Порядку, вільне володіння державною мовою оцінюється атестаційною комісією (у складі голови та трьох її членів) уповноваженого вищого навчального закладу в письмовій та усній формі. Атестація у письмовій формі включає: письмове завдання з використанням технологій тестування; письмовий переказ тексту з фахових питань; атестація в усній формі — ділову розмову за визначеним сценарієм; повідомлення-презентацію на встановлену комісією тему (згідно із пунктом 25 Порядку).

Завдання у письмовій та усній формі розробляються відповідно до вимог до рівня мовної та комунікативної компетентності осіб, які претендують на зайняття посади державної служби, що вказані у Додатках 1, 2 до Порядку.

Кожне завдання, виконане конкурсантом, оцінюється конкурсною комісією в нуль, один або два бали: 2 бали атестаційна комісія має виставити тим учасникам атестації, які виявили глибокі навички та знання, які *повною мірою відповідають вимогам* щодо рівня мовної та комунікативної компетентності осіб, які претендують на зайняття посади державної служби; 1 бал — тим учасникам атестації, які виявили навички та знання в обсязі, достатньому для подальшої роботи та які *здебільшого відповідають вимогам* щодо рівня мовної та комунікативної компетентностей осіб, які претендують на зайняття посади державної служби; 0 балів — тим учасникам атестації, які не виявили навичок та знань в обсязі, достатньому для подальшої роботи і *не відповідають вимогам* щодо рівня мовної та комунікативної компетентностей осіб, які претендують на зайняття посади державної служби (пункт 43 Порядку).

Кожен член атестаційної комісії оцінює конкурсанта. Після цього комісія визначає середній бал як середнє арифметичне суми балів, виставлених індивідуально членами атестаційної комісії. У разі отримання учасником атестації середнього балу 0,5 або нижче, він вважається таким, що не пройшов атестацію (пункт 46 Порядку).

Окрім атестації щодо вільного володіння державною мовою у письмовій та усній формі, у пункті 56 Порядку також передбачено автоматичну видачу посвідчення атестації щодо вільного володіння державною мовою

особам, які мають такі документи: 1) документи державного зразка про загальну середню освіту, видані до 2000 року, з оцінкою «5» за вивчення української мови; 2) документи державного зразка про загальну середню освіту, видані після 2000 року, з балом про підсумкову державну атестацію з української мови не менше 10; 3) диплом молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста), бакалавра, магістра з відповідним додатком з оцінкою «відмінно» за вивчення української мови та/або ділової української мови, української мови за фаховим спрямуванням; 4) диплом бакалавра, магістра (спеціаліста) за спеціальностями українська мова та література; українська мова та література і іноземна мова; філологія.

Особа, яка має один із зазначених у цьому пункті документів, може звернутися до уповноваженого вищого навчального закладу із заявою про видачу посвідчення безоплатно. До заяви повинні бути додані копії документа про відповідний рівень освіти та усіх необхідних до нього додатків.

Щоправда, Національне агентство України з питань державної служби 18 травня 2017 року видало роз'яснення № 26-р/з «стосовно атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою», у якому наголосило, що уповноважений вищий навчальний заклад повинен забезпечити перевірку достовірності поданих особою документів, що визначені пунктом 56 Порядку, для отримання відповідного посвідчення [7].

Таким чином, за логікою Кабінету Міністрів України, учасник атестації, який із двох максимально можливих балів набрав більше 0,5 бала — вільно володіє державною мовою? Або особа, яка отримали повну загальну середню

або вищу освіту, наприклад, понад двадцять років тому з відмінною оцінкою із української мови і досі нею вільно володіє?

Невизначеність мінімального обсягу володіння державною мовою, щоб отримати посвідчення атестації щодо вільного володіння державною мовою зумовлена тим, що у Порядку така визначеність передбачена лише щодо виконання тестових завдань: 2 бали отримує той учасник атестації, який відповів правильно на 21 тестове завдання і більше; 1 бал — той учасник атестації, який відповів правильно на 16–20 тестових завдань; 0 балів — учасник атестації, який відповів правильно на 15 і менше тестових завдань (пункт 48 Порядку). Натомість така визначеність відсутня при оцінюванні переказу. У Порядку лише зазначено, що кожен член комісії має враховувати орфографічну та пунктуаційну грамотність, словниковий запас, логічність, вичерпність та зв'язність викладу, але яким чином це має оцінюватися — не зазначено. Вказано лише, що за результатами оцінювання переказу виставляються такі бали: 2 бали — учасникам атестації, які виявили глибокі навички та знання, повною мірою відповідають вимогам щодо рівня мовної та комунікативної компетентностей осіб, які претендують на зайняття посади державної служби; 1 бал — учасникам атестації, які виявили навички та знання в обсязі, достатньому для подальшої роботи та здебільшого відповідають вимогам щодо рівня мовної та комунікативної компетентностей осіб, які претендують на зайняття посади державної служби; 0 балів — учасникам атестації, які не виявили навичок та знань в обсязі, достатньому для подальшої роботи і не відповідають вимогам щодо рівня мовної та комунікативної компе-

тентностей осіб, які претендують на зайняття посади державної служби (пункт 51 Порядку).

Унаслідок цього атестаційні комісії в різних уповноважених вищих навчальних закладах під час атестації щодо вільного володіння державною мовою можуть по різному оцінити рівень володіння нею однією і тією ж самою особою. З іншого боку, відповідно до пунктів 28, 48 Порядку, якщо при вирішенні тестових завдань конкурсант дав вірну відповідь на 16 питань із 25 (тобто на 64%), він отримує 1 бал і вважатиметься таким, що вільно володіє державною мовою.

Окрім того, порівняння змісту вимог щодо рівня мовної та комунікативної компетентності осіб, які претендують на зайняття посади державної служби, котрі наведено у Додатках 1 та 2 до Порядку, зі змістом навчальних дисциплін «Українська мова», які вивчаються особами, котрі здобувають загальну середню чи вищу освіту, свідчить, що вони істотно відрізняються між собою.

Свідченням цього є порівняння змісту проектів галузевих стандартів вищої освіти, розроблених відповідними підкомісіями науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України. Так, наприклад, відповідно до проекту стандарту вищої освіти для першого бакалаврського рівня з галузі знань 08 — право, спеціальності 081 — право, випускник має володіти такою загальною компетентністю: «Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово» (5-та загальна компетентність). У пункті 4.3 «Комунікація» автори стандарту уточнюють: «нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання ... має забезпечити *вільне володіння письмовою та усною державною мовою*» [8].

Натомість, відповідно до проекту стандарту вищої освіти першого бакалаврського рівня з галузі знань 19 — архітектура та будівництво, спеціальності 192 — будівництво та цивільна інженерія, випускник має володіти такими загальними компетентностями: «спілкуватися державною мовою з представниками інших професійних груп різного рівня для донесення до фахівців і нефахівців інформації та власного досвіду в галузі професійної діяльності» (9-та загальна компетентність) та «складати тексти, робити презентації та повідомлення для аудиторії та широкого загалу державною та (або) іноземними мовами» (13-та загальна компетентність) [9].

Як наслідок — результатом навчання має бути така загальна компетентність: «Демонструвати навички усного та письмового спілкування державною та іноземними мовами».

Згідно із проектом стандарту вищої освіти першого бакалаврського рівня з галузі знань 23 — соціальна робота, спеціальності 232 — соціальне забезпечення, випускник має отримати наступні результати навчання: «здатність використовувати усну та письмову комунікацію українською мовою для здійснення професійної діяльності» [10].

Відповідно до проекту стандарту вищої освіти першого бакалаврського рівня з галузі знань 29 — міжнародні відносини, спеціальності 293 — міжнародне право, випускник має володіти такою загальною компетентністю:

«Здатністю спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово»; а також спеціальною компетентністю: «Умінням здійснювати ефективну комунікацію в мультикультурному середовищі (українською та іноземною мовою)». То ж здобувач вищої освіти в результаті навчання має вміти «демонструвати фундаментальні знання іноземної мови, розуміти основні ідеї складних текстів іноземною мовою, використовувати письмову й усну інформацію іноземною мовою при виконанні інших задач діяльності, робити детальні повідомлення з широкого кола питань, викладати свій погляд на певну проблему» (пункт 2 Знання), щоправда, тут нічого не вказано про гарантований рівень оволодіння ним державною мовою [11].

Така ситуація зумовлена тим, що у методичних рекомендаціях щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від «01» червня 2017 № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від «21» грудня 2017 № 1648) [12] відсутні вимоги щодо формування у випускників закладів вищої освіти такої компетентності, як вільне володіння державною мовою. До загальних компетентностей, відповідно до вказаних методичних рекомендацій, має належати лише «здатність спілкуватися державною мовою як усно, так письмово» (пункт 5 загальних компетентностей)¹.

¹ Шостою компетентністю названа здатність спілкуватися іноземною мовою. Вказаний підхід суперечить цілій низці актів ЄС. Зокрема, відповідно до Рекомендації Європейського Парламенту та Ради від 18 грудня 2006 року «Про ключові компетенції для навчання протягом усього життя» (Op key competences for lifelong learning) 2006/962/ЄС, до ключових компетентностей має належати здатність спілкуватися рідною та іноземною мовами. Про необхідність володіти хоча б двома іноземними мовами наголошується в низці актів ЄС, наприклад, на цьому акцентовано увагу в цілях Комюніке Європейської Комісії до Європейського Парламенту, Ради та Європейського економічного та соціального комітету й комітету регіонів «Багатомовність: користь для Європи та спільне зобов'язання» від 18 вересня 2008 року [13, р. 5].

А це означає, що випускники вищих навчальних закладів за різними спеціальностями, котрі отримали відмінну оцінку за вивчення дисциплін «українська мова», «ділова українська мова» чи «українська мова за фаховим спрямуванням» володіють різним рівнем мовної та комунікативної компетентності.

Висновки. Узагальнюючи все вищевикладене, можемо зробити наступне узагальнення. У чинному вітчизняному законодавстві вперше за всю історію незалежності України встановлено таку кваліфікаційну вимогу до державних службовців, як вільне володіння ними державною мовою. Натомість досі чинним законодавством так і не встановлено, який саме рівень володіння державною мовою є вільним. Окрім того, аналіз процедури проведення атестації щодо вільного володіння державною мовою засвідчив порушення принципу правової визначеності. Адже в законодавстві відсутні єдині критерії оцінювання відповідей конкурсантів. А ті критерії, які в ньому окреслені (щодо оцінювання розв'язку тестових завдань) не відповідають рівню вільного володіння українською мовою. Наділення конкурсантів правом подавати копії документів про повну загальну середню чи вищу освіту з будь-якої спеціальності з відмінними оцінками із навчальної дисципліни «українська мова» та/або «ділова українська мова», «українська мова за фаховим спрямуванням» як доказ вільного ними володіння державною мовою, незалежно від того, який строк минув з моменту здобуття такої освіти, також, на нашу думку, не сприяє правовій визначеності. Адже всі ці навчальні дисципліни спрямовані на формування в учасників навчаль-

ного процесу різного рівня мовної та комунікативної компетентності, який істотно відрізняється від тих компетентностей, якими мають володіти державні службовці.

Отримання відповіді на всі ці запитання має сприяти формуванню правової визначеності, допоможе в реалізації права громадян України на працю взагалі та їх права на державну службу зокрема. Адже, як справедливо наголошує Суд ЄС в пункті 52 свого рішення від 25 липня 2018 року у справі С-239/17, «принцип правової визначеності вимагає, щоб правила ЄС дозволили зацікавленим особам точно дізнатись про ступінь зобов'язань, які на них накладаються, щоб ці особи однозначно визначали свої права та обов'язки й вживали відповідних заходів» [14].

Європейська Комісія за демократію через право у пунктах 41, 46 своєї Доповіді щодо верховенства права зазначила, що однією зі складових верховенства права є правова визначеність; вона вимагає, щоб правові норми були чіткими й точними, спрямованими на те, щоб забезпечити постійну прогнозованість правовідносин, що виникають [15].

У пункті 101 свого Рішення від 27 лютого 2018 року (фінальне рішення від 2 липня 2018 року) у справі *Sinkova v. Ukraine* Європейський суд з прав людини наголошує: «Норма не може розглядатися як «закон», якщо вона не сформульована з достатньою точністю, що дозволяє зацікавленій особі регулювати свою поведінку: він або вона повинні мати можливість, якщо це необхідно з відповідною порадою, передбачити, до певної міри що було обґрунтовано за таких обставин, наслідки, які може спричинити певна дія» [16].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. — 2016. — №4. — Ст.43.
2. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 року № 3723-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — №52. — Ст.490.
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 57 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про засади державної мовної політики» від 28.02.2018 №2-р/2018 // Вісник Конституційного Суду України. — 2018. — №2. — С.102.
4. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. В 11-т. Т. 1. / АН УРСР, Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970. — 827 с.
5. Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу : <https://rm.coe.int/16802fc1bf>.
6. Про організацію проведення атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою : постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 року №301 // Офіційний вісник України. — 2017. — №38. — Ст. 1208.
7. Стосовно атестації осіб, які претендують на вступ на державну службу, щодо вільного володіння державною мовою: роз'яснення Національного агентства України з питань державної служби від 18 травня 2017 року №26-р/з [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу : <https://nads.gov.ua/sites/default/files/imce/1234/rozyasnennya.pdf>.
8. Галузевий стандарт вищої освіти для першого бакалаврського рівня з галузі знань 08 — право, спеціальності 081 — право [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу : https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovo-metodychna_rada/proekty_standartiv_VO/081-pravo-bakalavr-10.07.2017.docx.
9. Галузевий стандарт вищої освіти для першого бакалаврського рівня з галузі знань 19 — архітектура та будівництво, спеціальності 192 — будівництво та цивільна інженерія [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу : https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovo-metodychna_rada/proekty_standartiv_VO/191-arxitektura-bakalavr-29.09.2017.doc.
10. Галузевий стандарт вищої освіти для першого бакалаврського рівня з галузі знань 23 — соціальна робота, спеціальності 232 — соціальне забезпечення [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу : https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovo-metodychna_rada/proekty_standartiv_VO/232-soczialne-zabezpechennya-bakalavr-9.12.2016.docx.
11. Галузевий стандарт вищої освіти для першого бакалаврського рівня з галузі знань 29 — міжнародні відносини, спеціальності 293 — міжнародне право [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovo-metodychna_rada/proekty_standartiv_VO/293-mizhnarodne-pravo-bakalavr-15.05.17.doc.
12. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2017 № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2017 № 1648) [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf>.
13. Multilingualism: an asset for Europe and a shared commitment: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2008/EN/1-2008-566-EN-F1-1.Pdf>.
14. Judgment of the Court (Third Chamber) in Case C-239/17 (Gert Teglgaard, Fløjstrupgerd I/S v Fshdevareministeriets Klagecenter) on 25 July 2018 [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=204397&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=124247>.
15. О верховенстве права [Електронний ресурс] — Режим доступу : [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-rus](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-rus).
16. Рішення Європейського суду з прав людини від 27 лютого 2018 року (фінальне рішення від 2 липня 2018 року) у справі Sinkova v. Ukraine [Електронний ресурс] — Режим доступу : [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-181210"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

Божко В.Н.

Свободное владение государственным языком как общее квалификационное требование к государственным служащим в Украине.

Аннотация. В данной статье проведен анализ действующего отечественного законодательства по реализации такого квалификационного требования к государственным служащим, как свободное владение ими государственным языком. Автор акцентирует внимание на том, что государственные служащие — единственная категория публичных служащих, которые согласно действующему украинскому законодательству должны свободно владеть государственным языком. Однако исследователь приходит к выводу, что реализация действующего законодательства в этой сфере не способствует правовой определенности, ведь законодательно не установлен уровень того владения украинским языком, который может квалифицироваться как свободный. Кроме того, анализ процедуры аттестации относительно свободного владения государственным языком показал нарушение принципа правовой определенности. В законодательстве отсутствуют единые критерии оценки ответов конкурсантов. А те критерии, которые в нем обозначены (например, оценки решения тестовых заданий) не соответствуют уровню свободного, то есть с одной стороны — высшего, а с другой — легкого владения украинским языком.

Наделение конкурсантов правом подавать копии документов о среднем или высшем образовании по любой специальности с оценкой «отлично» по отдельным учебным дисциплинам в качестве доказательства свободного ими владения государственным языком, независимо от того, какой срок прошел с момента получения такого образования, также, по мнению автора статьи, не способствует правовой определенности.

Ведь все эти дисциплины направлены на формирование в участников учебного процесса разного уровня языковой и коммуникативной компетентности, который существенно отличается от тех компетенций, которыми должны обладать государственные служащие.

Ключевые слова: государственный служащий; государственная служба; квалификационные требования к государственным служащим; государственный язык; правовая определенность.

V. Bozhko

Fluency in the official language as a general qualification requirement for civil servants in Ukraine.

Summary. The article analyzes current domestic legislation on the implementation of such a qualification requirement for civil servants as a fluency in the official language. The author emphasizes that civil servants are the only one category of public servants who, according to current Ukrainian legislation, must be fluent in the official language. However, the researcher concludes that the implementation of the current legislation in this area does not promote legal certainty, because the level of fluency in Ukrainian language is not legally established. In addition, the analysis of the attestation procedure regarding the fluency in the official language revealed a violation of the principle of legal certainty. There are no uniform criteria for assessing the answers of the contestants in the legislation. And those criteria, which are indicated in it (for example, the mark for solved test tasks) do not correspond to the level of fluency; that is, on the one hand, the higher, and on the other hand, the lower language skills.

Providing the right to the participants to submit copies of documents of secondary or higher education in any specialty with an excellent score in some subjects («Ukrainian language» and / or «Ukrainian business language», «Ukrainian language with a professional orientation») as a proof of their fluency in the official language, regardless of what period has passed since such education, that also according to the author of the article, does not promote legal certainty.

Eventually, all these disciplines are aimed at forming different level of linguistic and communicative competence in the participants of the educational process, which significantly differs from those competencies that should be possessed by civil servants.

Keywords: civil servant; public service; qualification requirements for a civil servant; state language; legal certainty.